

ingediend op **1489** (2022-2023) – Nr. 3
23 mei 2023 (2022-2023)

Verslag

namens de Commissie voor Economie,
Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie
uitgebracht door Maurits Vande Reyde

over de conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Stijn De Roo, Peter Van Rompuy, Loes Vandromme,
Kurt Vanryckeghem en Robrecht Bothuyne

over alternatieve toekenningsmechanismen
voor competitieve onderzoeksfinanciering
in Vlaanderen

Documenten in het dossier:

1489 (2022-2023) – Nr. 1: Conceptnota voor nieuwe regelgeving
– Nr. 2: Verslag van de hoorzitting

Samenstelling van de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie:

Voorzitter: Robrecht Bothuyne.

Vaste leden:

Allessia Claes, Maaïke De Vreese, Andries Gryffroy, Rita Moors, Axel Ronse;

Yves Buysse, Ilse Malfroot, Els Sterckx;

Robrecht Bothuyne, Kurt Vanryckeghem;

Tom Ongena, Maurits Vande Reyde;

Meyrem Almaci, Imade Annouri;

Thijs Verbeurgt.

Plaatsvervangers:

Annick De Ridder, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Elke Sleurs, Tine van der Vloet;

Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Wim Verheyden;

Stijn De Roo, Loes Vandromme;

Steven Coenegrachts, Bart Van Hulle;

Johan Danen, Björn Rzoska;

Els Robeyns.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

1. Toelichting	4
2. Bespreking	5
Gebruikte afkortingen	7

De Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie behandelde op 16 maart 2023 de conceptnota voor nieuwe regelgeving van Stijn De Roo, Peter Van Rompuy, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem en Robrecht Bothuyne over alternatieve toekenningsmechanismen voor competitieve onderzoeksfinanciering in Vlaanderen.

Op 20 april 2023 werd over deze conceptnota een hoorzitting gehouden. Daarover wordt verslag uitgebracht in *Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1489/2.

1. Toelichting

Stijn De Roo licht de conceptnota toe. Een sleutelwoord voor het Vlaamse wetenschappelijk onderzoek is 'excellentie'. Het excellente wetenschappelijk onderzoek zorgt voor een versterking van de Vlaamse bedrijven en van de Vlaamse kennisbasis en op die manier voor een versterking van het onderzoek dat nog zal worden gefinancierd.

Vlaanderen ondersteunt het onderzoek op verschillende domeinen. Het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie coördineert en evalueert het geheel.

Het uitgangspunt van de conceptnota is dat de focus van de onderzoekers op het onderzoek zelf moet kunnen liggen. De onderzoekers mogen niet te veel bezig zijn met administratie en moeten zich kunnen focussen op hun kerntaken.

Peerreview

In Europa en de Verenigde Staten is de financiering van onderzoeksprojecten vooral gebaseerd op het systeem van de peerreview en dan zowel interne als externe peerreview. De ingediende projecten worden gerangschikt en de best scorende projecten krijgen een bepaalde projectsubsidie.

De Denkgroep voor de Optimalisering van Onderzoeksmiddelen van de KU Leuven bracht in april 2020 een rapport uit over de verdeelmechanismen die de universiteit zelf hanteert. Daarin worden vragen gesteld bij onder meer het systeem van de peerreview. Volgens DOOM zijn daar zowel voor- als nadelen aan verbonden. Een voordeel is dat het systeem er goed in slaagt om ondermaats onderzoek uit te filteren. Een andere vaststelling is evenwel dat peerreview geen voorspellende kracht heeft voor de toekomstige resultaten van projecten. Een gevolg kan ook een lagere graad van disruptieve innovatie zijn omdat peerreview vaak de gangbare wetenschappelijke stellingen versterkt, eerder dan ze in vraag te stellen.

In het huidige systeem liggen de slaagkansen van projecten niet hoog en er zijn ook administratieve kosten om het in stand te houden.

Het is voor de onderzoekers ook een tijdsintensief proces. Dit betekent volgens het lid niet dat alle schrijftijd van projecten verloren tijd is. Het schrijven zorgt ervoor dat de onderzoekers hun projecten moeten concretiseren, er verder over moeten nadenken en nieuwe contacten kunnen leggen. Er kunnen nieuwe ideeën en nieuwe samenwerkingsverbanden ontstaan.

Het is ook niet de vraag van de indieners van de conceptnota dat het huidige systeem op de schop moet. Vlaanderen moet wel de ambitie durven hebben om het meest excellente onderzoek te kunnen financieren. Het bekleedt een topospositie maar moet die ook kunnen bestendigen voor de toekomst. Daarom moet men een aantal vragen durven stellen. *Stijn De Roo* licht de belangrijkste toe.

Vragen

Een eerste vraag is of peerreview de beste methode is om excellent onderzoek te selecteren.

Een volgende vraag is of het systeem doorbraakonderzoek en interdisciplinariteit niet belemmert. Kan voldoende worden gegarandeerd dat excellent innovatief en interdisciplinair onderzoek blijft bovendrijven?

Als de middelen die nu worden geïnvesteerd in het systeem anders worden aangewend, zou dan de wetenschappelijke output verhogen? Zorgen de middelen die Vlaanderen uittrekt voor de financiering van onderzoek voor een optimale wetenschappelijke output?

Is de manier waarop wetenschappelijk onderzoek wordt gefinancierd voldoende wetenschappelijk onderbouwd? Er is maar beperkt onderzoek gedaan naar de verdeling van onderzoeksmiddelen. Internationaal zijn er enkele studies gedaan maar tegenover elke studie staat ook een onderzoek dat tot een andere conclusie komt.

Voorstellen

In de conceptnota staan drie concrete voorstellen die vooral aan het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek zijn gericht. Het FWO beheert de middelen voor competitieve onderzoekssubsidies. Het is dan ook goed geplaatst om te bekijken of er verbetering mogelijk is en hoe in de toekomst kan worden gewerkt om het excellent onderzoek te laten bovendrijven en Vlaanderen bij de wereldtop te laten blijven behoren.

Het is uiteraard niet de bedoeling dat de financiering van wetenschap een loterij wordt. Concreet wordt gevraagd dat het FWO een experiment zou opzetten met een of meer nieuwe verdeelmechanismen. Men zou bijvoorbeeld een vergelijking kunnen maken tussen peerreview, 'past performance review' en een loterij organiseren voor de projecten die net buiten de selectie vallen maar wel een vergelijkbare peerreviewscore kregen. Op basis van indicatoren kan worden onderzocht of de extra tijdsinvestering ook effectief leidt tot meer wetenschappelijke output.

Een tweede voorstel is dat wordt bekeken of de kosten voor peerreview kunnen worden beperkt ten voordele van de aanvrager. Het is belangrijk om te meten of een aanpassing wel degelijk een efficiëntieverbetering voor de aanvragers inhoudt.

Ten derde wordt aan het FWO gevraagd om te onderzoeken of de evaluatieprocedures efficiënter kunnen worden gemaakt, bijvoorbeeld door een betere selectie door te voeren in de eerste evaluatiestap, door alleen virtuele vergaderingen te organiseren enzovoort.

De centrale vraag is te bekijken of de manier waarop het wetenschappelijk onderzoek wordt gefinancierd voor verbetering vatbaar is om blijvend excellent onderzoek te ondersteunen en de onderzoekers zich te laten concentreren op hun kerntaak.

Stijn De Roo besluit met de vraag om een hoorzitting te organiseren met het FWO en andere instanties die actief zijn in het wetenschappelijke veld.

2. Bespreking

Andries Gryffroy gaat akkoord met de organisatie van een hoorzitting maar heeft wel een bedenking bij de conceptnota. Als er een SWOT-analyse wordt gemaakt, moet worden opgelet wie die analyse maakt. DOOM pleit voor een basisfinanciering en dat is eigenlijk een ideologisch debat. Bovendien moeten van het alternatief dan ook de sterktes en de zwaktes worden bekeken. In de toelichting ging het vooral over

de nadelen van het huidige systeem en minder over de voordelen. Het lid staat evenwel open voor alle voorstellen die tot een betere besteding van de middelen kunnen leiden.

Maurits Vande Reyde zegt dat ook de Open Vld-fractie het voorstel steunt om de voorstellen uit te diepen in een hoorzitting.

Thijs Verbeurgt steunt het voorstel om de onderzoeksfinanciering onder de loep te nemen in een hoorzitting.

Stijn De Roo bevestigt dat in het rapport van DOOM meer staat dan wat in de conceptnota is opgenomen. In de nota staan de voorstellen die voor verbetering kunnen zorgen zonder dat het hele systeem onderuit wordt gehaald.

Hoorzitting

Op 20 april 2023 hield de commissie een hoorzitting met het Departement EWI, de VLIR, DOOM en het FWO over de conceptnota voor nieuwe regelgeving. Daarover wordt verslag uitgebracht in *Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1489/2.

Robrecht BOTHUYNE,
voorzitter

Maurits VANDE REYDE,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

DOOM	Denkgroep voor de Optimalisering van Onderzoeksmiddelen
EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie
FWO	Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
SWOT	strengths, weaknesses, opportunities, threats
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad